

Ardealul Juridic

Revistă de Drept și de Unificare Legislativă,
Doctrină, Jurisprudență, Legislație comparate

Revista apare regulat la 1. și 15. a fiecărei luni afară de lunile de vacanțe Iulie și August (iar în cursul anului excepțional ca număr dublu) când apare odată pe lună

Abonamentul pentru Instituții și Autorități	400 Lei	pe 1 an
Advocați	300 Lei	pe 1 an
Magistrați	200 Lei	pe 1 an
Un număr simplu	15 Lei	
Un număr dublu	25 Lei	
Un număr vechi	20 Lei	

Redacția: Strada Băii No. 13. Administrația: Strada Regina Maria No. 34 (Radio Rectam România S. A.) unde se primesc abonamente și ori ce cereri de adpție. Telefon 630.

S U M A R U L :

1. Anteproiectul de lege asupra „Impreviziunii” cu adnotări de *Șt. L.*
2. Jurisprudența stabilită de Înalta Curte de Casație. Complexul pentru Ardeal și Bucovina.
3. Comentariul Codului civil Austriac . . . de *Dr. Șt. Laday.*

Anteproiectul de lege asupra „Impreviziunii”

Art. 1. — La cererea oricărei părți contractante, vor putea fi revizuite prin justiție și după distincțiunile de mai jos anulate rezilierea sau modificate, convențiunile determinate prin Legea de față, la care se va constata că, din cauza războiului sau a urmărilor lui, raportul de echivalență între prestațiuni nu mai corespunde cu acela pe care contractanții l-au avut în vedere, în mod normal și rațional, la data încheierii convenției

Raportul de echivalență se consideră schimbat când valoarea prestațiunii, în momentul executării, depășește puțin indoiul valorii avută în vedere de părți la epoca încheierii contractului.

Convențiunile cari au primit o executare integrală și definitivă nu intră în prevederile legii de față.

Anularea convențiilor cu titlu oneros

Ar. 2. — Dacă acordul între părți nu se poate stabili nici prin procedura de împăcare prevăzută la art. 8, justiția va putea hotărî, independent de cauzele de anulare, rezoluțiune sau reziliere, rezultând din dreptul comun:

I. Anularea promisiunilor de vânzare, închiriere sau arendare, precum și a oricărei convențiuni cu titlu oneros, încheiate înainte de promulgarea prezentei legi dacă n'au primit din orice împrejurare, nici un început de executare;

II. Rezilierea convențiilor de mai jos, încheiate înainte de 11 Noembrie 1918, chiar dacă au primit un început de executare:

a) Contractele cu caracter comercial, contractele de vânzare de păduri spre exploatare și, în genere, contractele de lucruri mobile, de orice natură, întru cât și unele și altele obligă la prestațiuni periodice sau numai cu termene;

b) Intreprinderile de lucrări încheiate între particulari;

c) Contractele de arendă.

Restabilirea echivalenței prestațiilor

III. Revizuirea pentru restabilirea echivalenței prestațiilor în următoarele contracte:

A. Indiferent de data la care au fost încheiate, însă cel mult până la promulgarea prezentei legi:

a) Contractele de rentă viajeră;

b) Contractele de concesiuni a serviciilor publice, precum și acelea de întreprinderi de lucrări publice;

c) Convențiunile cari obligă la pensii alimentare.

B. Dacă au fost încheiate după 11 Noembrie, însă înainte de promulgarea prezentei legi:

a) Contractele cu caracter comercial, contractele de vânzare de păduri pentru exploatare și în genere, contractele de vânzare de lucruri mobile de orice natură, întrucât și unele și altele obligă la prestațiuni succesive, periodice sau numai cu termene;

- b) Intreprinderile de lucrări încheiate între particulari;
- c) Contractele de arendă:

Tranzacțiunile și convențiunile

Art. 3. — Sunt supuse prevederilor art. 2 și după aceleleași distincțiuni dar ținându-se seama de data convenției inițiale:

a) Tranzacțiunile și, în genere, convențiunile încheiate pentru modificarea sau înlocuirea contractelor mai sus arătate precum și hotărârile de expedient date asupra lor;

b) Părțile rămase neexecutate din hotărârile definitive date asupra convențiilor determinate prin această lege.

Partea condamnată la executare sau la daune va putea cere anularea, rezilierea sau revizuirea.

Executarea hotărârilor sus menționate se suspendă de drept dela data înregistrării cererii de anulare, reziliere, introdusă pe temeiul legii de față.

Obiectul revizuirii

Art. 4. — Revizuirea nu poate avea de obiect decât restabilirea raportului de echivalență a prestațiilor, lăsând neatins celelalte stipulațiuni ale concesiunilor.

În evaluarea și fixarea contravalorii prestațiunii se va ține seamă de natura contractului și de toate elementele pe cari părțile sunt presupuse a le fi avut în vedere la epoca încheierii convenției.

Contractele de rentă viajeră nu vor fi supuse revizuirii când venitul anual al fondului sau capitalului înstreinat în vederea constituirii rentei e egal sau inferior cuantumului anual al rentei servite.

Art. 5. — Hotărîrea de revizuire este obligatorie pentru părți, dacă, în termen de opt zile dela comunicarea ei, partea a cărei prestațiune s'a modificat nu va renunța la contract.

Nu se poate renunța la convențiunile și hotărârile cari conțințese o obligațiune legală. Debentierul nu poate renunța la contractul de rentă viajeră de cât restituind fondul sau capitalul înstreinat lui cu ocazia constituirii rentei.

Hotărârile de revizuire a convențiilor de rentă viajeră și pensii alimentare au efect pe timp de doi ani, la expirarea cărora oricare din părți va putea cere, în virtutea legii de față, rectificarea lor în raport cu noile condițiuni de trai.

Cererile de anulare și revizuire

Art. 6. — În toate cazurile de anulare și reziliere prevăzute la art. 2 și 3, justiția se va pronunța asupra restituțiilor de orice fel, ca: arvune, avansuri, cheltueli făcute în vederea executării contractului, cheltueli pentru valorificarea drepturilor rezultând din contract sau altele de aceeași natură.

Această dispozițiune se aplică și în cazul renunțării la contracte prevăzute la alin. I, art. 5.

Art. 7. — Cererile de anulare, reziliere sau revizuire prevăzute la art. 2 și 3 se vor judeca de instanțele judecătorești după competența ce le atribue legile de procedură în vigoare.

Aceste cereri nu vor putea fi introduse sub sancțiunea nulității, de cât în termen de cel mult 6 luni dela promulgarea legii de față.

Competența se va determina după valoarea convențiunii inițiale.

Procedura judecării cererilor

Art. 8. — Instanțele competente nu vor proceda la judecarea cererilor introduse conform art. 7, decât după ce vor constata că împăciuirea propusă de părți, sau din oficiu, nu s'a putut realiza.

În caz de împăcare, părțile vor prezenta în scris condițiunile înțelegerii lor, pe baza cărora se va pronunța o hotărâre de expedient.

Dacă părțile sau una din ele nu știu a scrie, hotărârea de expedient se va da potrivit declarațiunii verbale făcute în instanță.

În caz de neîmpăcare se va proceda de urgență și cu precădere la judecare, fixându-se un nou termen.

Pronunțarea sentințelor

Art. 9. — Sentințele pronunțate în virtutea legii de față vor fi fără drept de opoziție.

Termenele de apel și de recurs vor fi de 15 zile dela pronunțare când părțile au fost față sau dela comunicare când hotărârea a fost dată în lipsă.

Art. 10. — Acțiunile în executarea convențiilor de sub art. 2 și 3, pendinte de data promulgării legii de față înaltea camerelor arbitrale sau a instanțelor de fond, se vor judeca de aceleși instanțe potrivit dispozițiilor de mai sus.

În caz de casare, instanța de trimitere va judeca tot potrivit legii de față.

Adnotări. 1. Anteproiectul este o lucrare exactă, consecventă și logică. El cuprinde dispozițiuni clare, bine chibzuite și corespunzătoare nevoilor timpului.

În Ardeal, practica judecătorească a rezolvat de mult această problemă. În anul 1915 s'a stabilit jurisprudența că acela care este dator a furniza o marfă, poate cere rezilierea contractului, dacă executarea acestuia ar atrage după sine ruina materială a vânzătorului. Iată o deciziune: „Este normă de drept că debitorul este liberat de prestațiune, dacă aceasta devine imposibilă în genere, sau cel puțin pentru debitor, în urma unei împrejurări pentru care debitorul nu răspunde. Dar prestațiunea este imposibilă nu numai atunci când cauzele ce o împiedică nu pot fi de loc înlăturate cu forțe omenești, ci și atunci când ea nu este cu puțință în urma unor cauze economice ce se impun debitorului și pe care el nu putea să le prevadă nici cu cel mai mare grad de îngrijire și ale căror desavantaje nu putea să le înlătore; care însă ar face ca prestațiunea să nu fie posibilă decât numai cu sacrificii care nu pot fi cerute în mod echitabil dela debitor fără ca ruina sa materială să nu fie cauzată.“ (Curia, 13. Oct. 1916. P. IV. 307—1916.)

După cum se vede, jurisprudența aplică norma de drept: *ad impossibilia nemo tenetur*, dând noțiunii imposibilitate o interpretare extensivă și anume:

a) imposibilitatea nu se mai înțelege în sens obiectiv, ci în sens subiectiv: ceea ce este imposibil pentru X. poate fi posibil pentru Y.

b) imposibilitatea nu trebuie să fie absolută (imp. fizică, juridică, morală), ci e de ajuns, dacă prestațiunea este imposibilă fără sacrificarea existenței economice a debitorului.

Această jurisprudență s'a amplificat cu vremea. În anul 1915 găsim deciziuni numai în sensul mai sus arătat, cuprinzând două elemente constitutive:

a) impreviziunea,

b) prestațiunea ar cere sacrificii care ar ruina pe debitor.

Dela anul 1916 încoace, jurisprudența, menși-

nând primul element, slăbește pe cel de al doilea, admitând rezilierea și atunci când neproporționalitatea este prea mare. Iată o deciziune din 1917: „Conform normelor de drept debitorul este liberat de prestațiune, dacă prestațiunea ulterior devine imposibilă pentru motive pentru care debitorul nu răspunde. Prestațiunea însă devine imposibilă fără vina debitorului nu numai atunci când cauzele ce o împiedică nu pot fi înlăturate cu forțe omenești, ci și atunci când prestațiunea este *îngreuiată* prin cauze economice existente în sarcina debitorului pe care debitorul, cu ocazia încheierii contractului, nici cu cel mai înalt grad de îngrijire nu putea să le prevadă și să înlătore consecințele lor desavantajoase și care ar face ca prestațiunea să nu fie posibilă decât numai cu sacrificii care nu pot fi cerute dela debitor în baza unei *credințe reciproce și confienței necesare în circulația economică* mai ales pentru că creditorul ar avea avantaje exagerate nesocotite, iar debitorul ar fi expus ruinei materiale.“ (C. 18 Mai 1917 P. IV. 6604|1916.)

Nu se mai cere ca prin executarea contractelor debitorul să fie ruinat: „Războiul nu are însemnătatea și efectul unei forțe majore care să producă încetarea obligațiunilor contractuale, iar greutățile și piedicile cauzate de războiu, care întrunesc, fără vina părților, asupra prestațiunilor convenționale, pot fi apreciate după împrejurări . . . În speță, nu se poate constata că prin executarea contractului debitorul ar fi supus unei prestațiuni care să nu fie proporțională violării contractului (de către debitor)“. C. 13 Iunie 1916 Bp. VIII. 10722.

Se cere însă în orice caz *impreviziunea*. Nu numai ca partea să nu fi prevăzut urmările, ci și ca să nu fi putut prevedea cu îngrijirea bunului comerciant: „La cercetarea imposibilității prestațiunii pentru motive economice trebuie să avem în vedere că la contractele încheiate în timpul războiului, războiul era un factor de ale cărui riscuri verosimile părțile contractante trebuiau să țină cont dacă lucrau cu îngrijirea bunului comerciant, deci când aceste consecințe s'au produs, debitorul nu poate să mai invoace imposibilitatea economică. La contractele încheiate în a noua lună a războiului se putea prevedea urcarea prețurilor . . .“ (C. 18 Mai 1917.)

După cum se vede, jurisprudența din Ardeal admite anularea, rezilierea sau revizuirea contractelor când:

a) este vorba de prestațiuni în natură;

b) există impreviziune;

c) există o neproporționalitate mare (în practică găsim cazuri cu o neproporționalitate dela 500% în sus);

d) este vorba de contracte *importante*, a căror executare ar cere sacrificii mari.

2. Anteproiectul nostru merge cu mult mai departe.

Nu cere împreviziunea propriu zisă: nu cere ca prestațiunea să impună debitorului sacrificii însemnate și admite rezilierea chiar și atunci când debitorul nu suferă nici o pagubă și când neproporționalitatea este numai de 100% (valoarea îndoită).

De sigur că aceste dispozițiuni sunt foarte radicale.

3. *Anteproiectul nu cere împreviziunea propriu zisă.* Art. 1. cere numai ca raportul de echivalență între prestațiuni să nu mai corespundă cu acela pe care contractanții l-au avut în vedere în mod normal și rațional.

După jurisprudența din Ardeal împreviziunea este cu totul alta. Ea însemnează ca partea să nu prevadă, cu toată îngrijirea sa, anumite fapte, care totuș se produc. Dacă un negustor se obligă să furnizeze în timpul oscilațiunilor valutei, el nu numai că poate prevedea ci și prevede cu siguranță că valoarea bănească a prestațiunii sale viitoare poate fi cu mult mai mare sau cu mult mai mică decât în momentul încheierii contractului. El ia asupra sa acest risc. Anteproiectul nostru, adăugând că raportul de echivalențe se consideră schimbat când valoarea depășește îndoitul valorii inițiale (100%) și admitând revizuirea chiar și la contractele încheiate în timpul valutei depreciate (chiar și în 1924): înțelege împreviziunea într'un sens mai larg.

4. *Anteproiectul nu cere ca prestațiunea să impună debitorului sacrificii și ca acestea să fie însemnate.* El admite revizuirea sau rezilierea, chiar dacă un milionar ar pierde numai câteva sute de lei prin executarea contractului. În practica judecătorească din Ardeal, cel mai important element al împreviziunii este ca debitorul să sufere pagubă mare prin executarea contractului. Decând am părăsit teoria secolului XVII-lea că clauza *rebus sic stantibus* este inerentă tuturor contractelor, practica judecătorească din Ardeal a scos în relief că unica bază teoretică a rezilierii contractelor în urma schimbării împrejurărilor este că buna credință și echitatea nu permit ca creditorul să aibă un câștig exagerat cu *vătămarea prea mare* a debitorului când nici creditorul nu s'a ostenit pentru a produce acel câștig și nici debitorul nu are nici o vină. Deci, dacă se face excepție la regula „*pacta sunt servanda*”, se cere cel puțin *motive foarte importante*. Trebuie ca pierderea debitorului și câștigul creditorului să fie în proporție, care să înrăurească asupra situației lor economice. (Vorbim numai de contractele oneroase ale circulației economice obișnuite; la testamente, donațiuni norma de drept este cu totul alta). *Un câștig exagerat și nemeritat* nu poate fi sancționat când se cauzează celeilalte părți o *pierdere enormă*. Prin rezilierea contractelor, practica judecătorească din Ardeal a voit să ferească pe debitorii de bună credință să nu cadă victime ale unui creditor nemilos. Preceptul de drept care impune respectarea contractelor în asemenea caz este în contra-

zicere cu echitatea, iar dreptul fiind *ars aequi et boni* aplanează acest conflict.

După anteproiect, aceste considerațiuni vor dispărea. Conform textului art. 1 va putea beneficia de favorurile legii și acela care prin executarea contractului ar avea numai o pierdere neînsemnată sau, care nici nu are pierdere. Dacă un negustor a cumpărat și a luat în primire mărfuri cu prețul de cumpărare de 100.000 lei și dacă le vinde cu 130.000 lei, dar în timpul executării contractului marfa are o valoare de 270.000 lei, negustorul va putea cere anulare, chiar dacă cursul leului dela prima vânzare a rămas neschimbat. Executarea contractului nu i-ar cauza nici o vătămare. ba chiar și câștig. Dar totuș va beneficia de lege, pentru că elementul ca debitorul să sufere pagubă, este înlăturat din anteproiect.

5. Se vede din toate acestea că anteproiectul este bazat pe principii diametral opuse acelor pe care se bazează jurisprudența din Ardeal. Aceasta din urmă a adoptat principiul *subiectiv*: se cercetează situația ambelor părți și rezilierea contractului are loc numai în cazul când din executare s'ar naște o nedreptate flagrantă pentru o parte: câștig irațional pe de o parte și pagubă fatală pe de alta. Când este vorba de o furnizare de mică valoare: contractul de regulă nu se reziliază, pentru că paguba nu poate fi mare. Când însă pentru debitor și această pagubă ar fi însemnată (d. e. este om sărac sau dacă este vorba de un negustor care are multe contracte de asemenea natură și acestea în totalitatea lor l-ar păgubi în mod fatal): contractul poate fi reziliat.

Sistemul anteproiectului este *obiectiv*. Se cere numai ca prestațiunile să fie neproporționale (peste 100%) și ca părțile să nu fi avut în vedere aceasta în timpul încheierii contractului.

Care sistem e mai bun? Aceasta depinde de situația economică a țării și de mulți alți factori pe care numai guvernul poate să-i aprecieze. Într'o țară în care contractele se respectă cu sfințenie, de sigur că numai sistemul subiectiv poate fi introdus.

Nepuțând aprecia întreaga situație economică a țării noastre, nu avem competența de a critica sistemul anteproiectului. Numai aceia care cunosc toate amănuntele vieții economice, pot să decida dacă este nevoie de o reformă așa de radicală.

6. Ne pare rău că anteproiectul nu are în vedere decât numai convențiunile. Obligațiunile ex lege nu sunt luate în considerație. Deci, un copil legitim sau nelegitim, sau soția care primește pensie alimentară în numerar, fixată prin sentință judecătorească fără să se fi făcut convențiune, nu va putea cere majorarea pensiei stabilită în timp de pace.

Nici asupra obligațiunilor isvorâte din delict nu se extinde anteproiectul. Dacă la o întreprindere un muncitor și-a pierdut viața din vina patronului, văduva sa nu va putea cere majorarea pensiei fixate prin sen-

linjă în timp de pace.

Ne pare foarte rău că anteproiectul nu prevede valorizarea datoriilor bănești în cazul când debitorul este de rea credință. Când debitorul nu plătește ani de zile creanța mea de 100.000 lei echivalenți cu 10.000 franci elvețieni în timpul împrumutării; târăgănește procesul 2—3 ani și în fine dacă am încasat creanța, m'am ales cu 100.000 lei echivalenți cu 25.000 franci elvețieni, am pierdut 75% din creanța și primesc 5% dobândă anuală, când însuș Statul îmi cere 9% la contribuțiunile directe.

În detalii n'avem decât puține observațiuni.

Care este raportul între anulare (reziliere) și revizuire? Debitorul poate alege revizuirea și atunci când are drept la anulare (reziliere)? Cum art. 2. alin. III. admite revizuirea numai în cazurile prevăzute acolo, trebuie să dăm răspuns negativ. Dar pentru ce să nu poată menține contractul cu o modificare oarecare, acela care a încheiat un contract de arendă înainte de 11. Noemvrie 1918? Pentru ce să aibă numai alternativa: de a menține contractul neschimbat sau de a-l rezilia?

Care sunt atacurile cu caracter comercial? Trebuie să fie fapte de comerț pentru ambele părți? Sau se aplică prin analogie dispozițiunea codului de de comerț care prevede aplicarea acestuia și atunci când afacerea nu este fapt comercial decât numai pentru una dintre părți? Spre exemplu la contractele de asigurare se aplică sau nu anteproiectul, când asiguratul nu este comerciant?

Oprirea execuției (art. 3 alin. ult.) este cu puțință fără nici o rezervă? Dar atunci toți debitorii de rea credință vor putea opri chiar și execuțiile făcute pentru datorii cambiale, înaintând pur și simplu o cerere de revizuire și afirmând că polișa a fost dată pentru modificarea sau înlocuirea unei convențiuni inițiale revizuibile. *Nici chiar asigurarea creanței nu va fi permisă?*

Ce se înțelege prin contracte definitiv executate? Un contract este definitiv executat numai dacă ambele părți și-au executat obligațiunile. *Sperăm că și anteproiectul a adoptat această părere. Adică, atunci când vânzătorul a predat cumpărătorul n'a plătit încă prețul, contractul nu este considerat ca executat.*

Această interpretare ar elimina întru câtva desavantajul că anteproiectul nu valorizează datoriile bănești ale debitorilor de rea credință. Croitorul care făcuse haine acum șase ani cu prețul de atunci, poate cere revizuirea (majorarea prețului), dacă debitorul său n'a plătit. Deasemenea negustorul care vânduse marfă fără să fi primit prețul până la promulgarea legii?

În caz de reziliere se poate cere și revizuire pentru părțile executate?

Vor fi respectate drepturile terțelor persoane de

bună credință? Spre exemplu: Am vândut pădurea mea spre exploatare. O bancă finanțează întreprinderea exploatatorului, dându-i împrumut și constituind drept de zălog asupra lemnelor tăiate (întrate în proprietatea cumpărătorului). Eu cer reziliere, lemnele tăiate reintră în proprietatea mea. Conform dreptului comun dreptul de zălog, valabil constituit, rămâne și mai departe. Totuși n'ar strica să se precizeze în lege că anularea sau rezilierea nu poate atinge drepturile terțiilor. Mai ales la anulare cred că această dispozițiune este necesară.

8. Credem că debitorul în orice caz trebuie obligat la plata tuturor cheltuielilor de procedură.

9. Art. 10 îl interpretăm astfel că debitorul poate valorifica dreptul său la anulare sau reziliere și în procesul intentat pentru executarea contractului, deci în acest caz nu este necesar să înainteze o cerere.

10. Înaintarea cererii suspendă de drept procesul pentru executarea contractului sau daune terese?

11. Art. 10 vorbește numai de acțiunile în executarea convențiilor. Nu vorbește de acțiunile în daune terese pentru neexecutare. Credem însă că dispozițiunile art. 10 se infind și asupra acestora.

Laday

JURISPRUDENȚA STABILITĂ DE INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE Complectul pentru Ardeal și Bucovina

Secțiunea I. Bucovina.

Oficiu de închiriere. Caracterul oficiilor de închiriere ca autorități administrative. Apel la tribunal contra deciziei oficiului de închiriere. Deosebire de apelul prevăzut de art. 46 pr. civ. austriacă și asemănarea lui cu un recurs în sensul art. 514 și urm. din aceeași procedură. Deciziunea confirmătoare. Reviziunea neadmisibilă. Art. 528 pr. civ. (Deciziunea No. 1315—922).

Oficiu de închiriere. Caracterul acestor oficii. Complectarea legii oficiilor de închiriere cu regulile procedurii austriace teritoriale. §. 461 și 514 și urm. Recurs în reviziune neadmisibil. (Deciziunea No. 1012—922).

Denușarea locațiunii. Deosebire de procesul ordinar. Stabilirea timpului când partea contra căruia s-a emis mandatul de evacuare e obligată a preda sau relua obiectul locațiunii. § 567 pr. civ. austriacă. (Deciziunea No. 1015—922).

Drept de servitute. Servitutea unui drept de trecere. Constatarea ei. Aplicarea procedurii nelitigioase. Patenta din 9 August 1854, § 850 și urm. c. civ. Austriac § 477 cifra 6 pr. civ. (Deciziunea No. 1127—922).

Secțiunea III. Ardeal

Impozit. Contribuabil mort în timpul impunerii. Starea de fapt contrară. Casare. (Deciziunea No. 1314—922).

SECȚIUNEA I.

Decizia No. 1315/922 Bucovina Dosar No. 2054/22

În cauza de închiriere privitoare la locuința situată în casele, Straea Cuciuuș-Mare No. 13.

S'a luat în cercetare recursul în reviziune denușmit „cerere de revizuire“ a lui Iancu Feldstein din

Cernăuți, reprezentat prin avocatul Victor Bodnărescu din Cernăuți în contra deciziunii tribunalului Cernăuți ca instanță de apel din 18 Octombrie 1922 Bc. IV 997/22-4 confirmătoare a deciziunii oficiului de închiriere Cernăuți din 20/9—1922 No. 1071/22 prin care locuința menționată a fost atribuită doamnei Valeria Krober.

După referatul Dlui Consilier I. Nemet. Curtea, deliberând, asupra recursului de reviziune, greșit denumit, „cerere de revizuire” — făcut de Iancu Feldstein, având în vedere dispozițiile art. 7, 8, 9 și urm. din legea pentru înființarea oficiilor de închiriere din 23/VII. 1921. Mon. Ofic. No. 111. cum și ale regulamentului acelei legi, conform cărora oficiile de închiriere sunt a se considera ca autorități administrative și considerând că deci apelul admis de acea lege în art. 14, nu poate să egaleze apelului întocmit în §§ 461 și urm. din proc. civ. bucovineană, ci aplicând regulele de analogie conform §-lui 7 din codul civil, acel apel este admis a se privi ca un recurs conform regulelor din § 314 și urm. din pr. civ.

De unde urmează că fiind deciziunea instanței de apel confirmătoare a deciziunii oficiului de închiriere, conform §-ului 528 din pr. civ. contra deciziunii instanței de apel și astfel o cale de atac, nu se mai admite de lege.

Pentru aceste motive Curtea respinge recursul în reviziune, greșit denumit „cerere de reviziune” ca inadmisibil.

Data și citită în Camera de Consiliu azi la 4 Decembrie 1922.

Decizia No. 1012—922. Bucovina Dosar No. 1444—922.

În cauza der închiriere privitoare la locuința din casa No. 10, strada Franșos din Cernăuți.

S'a luat în cercetare recursul de reviziune făcut de Leo Schwerberg în contra hotărârei tribunalului Cernăuți ca instanță de apel din 6 Iulie 1922 Bc. IV 714—22—4 confirmătoare a hotărârei oficiului de închiriere Cernăuți din 2 Iunie 1922 No. 4158—22 prin care s'a acordat lui Procopie Sorocean locuința din casa No. 10 strada Franșos din Cernăuți.

După referatul dlui Consilier dr. E. Mandicevski, Curtea deliberând, asupra recursului în reviziune făcut de Leo Schwerberg având în vedere dispozițiile legii pentru înființarea oficiilor de închiriere din 23 Iulie 1921 publicată în Mon. Ofic. No. 111 din 21—VIII 1921 cum și a regulamentului legii pentru înființarea oficiilor de închiriere Mon. Ofic. No. 120—21 prin care acordarea de locuinți în limitele legii menționate s'a dat în prima instanță în atribuțiunea oficiilor de închiriere care după organizarea și supunerea lor sub supravegherea Ministerului de interne sunt a se considera ca autorități administrative și

Considerând, că deși regulamentul legii oficiilor de închiriere în art. 58 dispune, că contra deciziunilor comisiunilor deliberative de pe lângă oficiile de închiriere partea nemulțumită poate face apel la tribunalul respectiv, totuși neconținând nici acel regulament nici însuși legea dispozițiuni care ar regula procedura înaintea tribunalului de apel, nici dispozițiuni în ce formă tribunalul ca instanță de apel își va da deciziunea, e clar că acolo unde această lege resp. regulamentul nu dispun, este a se conforma în aplicarea legiurei obiectului locativ, deci în cazul

de față privind aceasta o locuință în casa No. 10 strada Franșos din Cernăuți, legiurea teritorială pentru Bucovina așa dară procedura civilă în vigoare în acea provincie.

Considerând, că conform cu §-ul 461 P. c. Bucov. mijlocul de atac numit, apel în sensul acelei proceduri se admite numai în contra sentinței date în întâia instanță de o instanță judecătorească și că procedura prescrisă în secțiunea I a părții a IV din proc. civ. bucov. nu se poate admite decât când apelul e admisibil în sensul acelei proceduri,

de unde urmează, că apelul despre care e vorba în art. 58 al regulamentului legii pentru înființarea oficiilor de închiriere și admis în contra unei deciziuni date de o autoritate administrativă nu se poate egala cu apelul din §-ul 461 al proc. civ. bucov. deși admis fiind de o lege pusă în aplicare și în Bucovina ci e un mijloc ordinar de asimilat cu recursul dat în §-ul 514 din P. c. pentru atacarea hotărârilor ce nu se dau în formă de sentință.

Procedura asupra apelului în cauze de închiriere deliberată în baza legii înființarea oficiilor de închiriere și regulamentului la acea lege, se regulează în Bucovina de dispozițiile legale din secțiunea a părții a IV din proc. civ. (§§ 514 și ur.) fără desbatere publică dându-se hotărârea în forma de încheiere.

Considerând, că faptul, că instanța de apel în cazul de față totuși a ținut o desbatere orală și s'au pronunțat asupra fondului, în forma solemnă de sentință n'a afins drepturile părților, nici nu este obiectul plângerei recurentului.

Considerând, că așa fiind mijlocul de atac în contra deciziunii instanței de Apel e bine introdus ca recurs în reviziune, care însă e inadmisibil, conform dispozițiunea §-ului 508 din proc. civ. avându-se în vedere hotărârea confirmătoare a instanței de apel.

Pentru aceste motive, Curtea decide în numele legii.

Recursul în reviziune se respinge ca îndămisibil.

Data și citită în camera de consiliu azi la 10 Oct. 1922.

Decizia No. 1015—922. Bucovina Dosar No. 1452—922.

În procesul reclamantei Sabina Rosenzweig din Siret reprezentată prin avocatul dr. Isidor Rosenzweig din Siret în contra lui Schulim Wallach negustor din Siret, pârât pentru denunțarea locuinței.

S'a luat în cercetare reviziunea reclamantei în contra deciziunii tribunalului Cernăuți ca instanță de apel din 25 Aprilie 1922 Bc. VI 142—22—2 prin care schimbându-se sentința judecătoria Siret din 20—I 1922 C II 500—21—4 a fost desființat mandatul de evacuare K 74—21.

Curtea deliberând, asupra micului motiv de reviziune invocat conform §-ului 503 cifra 4 proc. civ. greșită fiind interpretarea dispozițiunii §-ului 572 când instanța de apel a dedus că schimbarea termenului de evacuare în cursul dezbaterii asupra mandatului de evacuare emis nu se poate face.

Considerând, că din dispozițiunea §-ului 571 în legătură cu dispozițiunea §-ului 572 din P. c. reese clar că în procesul ce urmează între părțile contractului de locațiune asupra obiecțiunilor făcute de o parte în contra denunțării contractului s'au mandatului de evacuare resp. luare în seamă emis de judecătoria la cererea celeilalte părți chestiunea dominantă la care dă răspuns sentința e aceea, dacă și întrucât

denunțarea sau mandatul dat conform §-ului 567 proc. civ. se menține în vigoare s'au nu și că partea dela care a pornit denunțarea sau cererea de restituire sau reluarea lucrului închiriat se va lua drept reclamant, de unde urmează că în acel proces denunțarea resp. mandatul de evacuare sau luare în seamă nu egalează cu acțiunea în procesul ordinar care nu e decât un scris pregătitor, pe când denunțarea resp. mandatul de evacuare sau reluare sunt enunțatori care deși din ele se formează obiectul litigiului totuși se află în afară de proces.

Considerând că, deci nici dispozițiunile procedurii civile privitoare la modificarea acțiunii nu se aplică la denunțarea resp. mandatul de evacuare sau reluare, deși în contra acestora au fost obiecțiuni introduse.

Considerând că conform cu dispozițiunea §-ului 567 din proc. civ. timpul anumit când partea în contra căreia s'a emis mandatul va fi obligată să predea sau să reia obiectul locațiunii esențial mandatului de evacuare sau reluare, fiind același timp și epoca stingerei contractului de locațiune, de unde urmează că schimbarea timpului predării sau reluării obiectului de locațiune fiind o schimbare a susținerilor cu privire la epoca stingerei contractului de locațiune în cursul procesului asupra obiecțiunilor nu se poate face decât numai introducând o nouă cererea de emitere de mandat.

Considerând că, așa fiind instanța de apel corect a judecat cauza și că deci nici motivul de greșită aplicare sau interpretare a legii nu are loc.

Pentru aceste motive și în ce privește cheltuielile de judecată conform §-ilor 41 și 50 din proc. civ. Curtea decide, în numele legii.

Reviziunea nu se admite, reclamanta se obligă a plăti pârâtului până în 14 zile sub vigoarea execuțiunii 170 (una sută șapte zeci) lei cheltueli de judecată în instanța a treia.

Data și citită în camera de consiliu la 10 Octombrie 1922.

Decizia No. 1127/922. Bucovina Dosar No. 559/22.

În procesul lui Emanuel Singer din Cacica reclamant, reprezentat prin avocatul dr. Fränkel din Solca, în contra lui Mendei Münster din Cacica, intimat reprezentat prin avocatul dr. Em. Götter din Cernăuți pentru contestarea unui drept de servitudine.

S'a luat în cercetare recursul reclamantului în contra hotărârei tribunalului Suceava ca instanță de apel din 25 Ianuarie 1922 Bc. III. 636-21—26 prin care s'a casat ca nulă sentința judecătorei Jolca din 22 Septembrie 1921 C. II. 476-20—22 și s'a ordonat discutarea și judecarea cauzei în procedură nelitigioasă.

În lipsa părților, s'a ascultat referatul dlui consilier dr. E. Mandicevski.

Curtea deliberând, asupra unicului motiv de recurs de greșită aplicare a legii, când instanța de apel neconsiderând că procesul de față privește proprietatea resp. libertatea proprietății imobiliare a reclamantului de o sarcină de servitudine prefinsă de pârât, în contra dispozițiunilor codului civil, asupra proprietății imobiliare a declarat ca inadmisibilă calea de judecată trimițând pe reclamant pe cale procedurii nelitigioase.

Considerând, că obiectul acțiunii ne modificate

în cursul procesului e stabilirea libertății proprietății prelinse de reclamant la parcela de clădire No. 342 respectiv la o parte din acea parcelă și contestarea servitudinii de drum în trecere, obiectul, care fiind contestat conform dispozițiunii §-ului 2 cifra 7 din patenta din 9 August 1854 No. 208 nu poate fi discutat în procedura nelitigioasă.

Considerând, că deși în cursul procesului s'a constatat numai lărgimea obiectului litigiului cu 4 metri, aceasta totuși privește suprafața unui teren cu acea lărgime, iar pârâtul contestând proprietatea reclamantului la acel teren, a contestat implicit și exercitarea servitudinii de drum de trecere, fiind servituzinea un drept la un lucru străin.

Considerând, că după constatările instanței întâi, procesul de față nu privește simpla determinare a hotarilor stricate între două arcale ci mai ales aparținerea unui teren determinat proprietății reclamantului și că deci nu poate avea loc procedura prescrisă în §§ 850 ei urm. din codul civil.

De unde urmează, că greșită e părerea dezvoltată de instanța de apel, cu hotărârea atacată și că nu există motivul de nulitate invocat de partea pârâtă conform §-ului 477 cifra 6 din proc. civ. cum și instanța de apel e chemată a se ocupa cu celelalte motive invocate de apel și a judeca asupra fosedului cauzei conform legii.

Pentru aceste motive Curtea decide.

Recursul se admite și desființând hotărârea atacată se ordonă tribunalului Suceava ca instanță de apel ca, fără a mai ținea seamă de motivul de nulitate invocat în apel, după o nouă dezbateră să decide în fond considerând cheltuielile recursului conform §-ului 52 din proc. civ. ca cheltueli de proces.

Data și citită în camera de Consiliu azi la 20 Octombrie 1922.

SECȚIUNEA III.

Decizia No. 1341—922. Ardeal Dosar No. 1081—920.

S'a luat în cercetare recursul făcut de văduva lui Gheorghe Bogsekdorfer din Holdvilág în contra hotărârei No. 84—1919 a Comisiei de reclamare din Sighișoara.

În lipsa părților care conform legii nu s'au citat. S'a ascultat raportul făcut în cauză de dl Consilier dr. E. Balaș.

Văzând că termenul s'a afișat conform legii.

Deliberând. Asupra recursului și

Văzând că, în raportul de sub No. 14371—1920 II însăși Administrația Financiară din Sighișoara afirmă că contribuabilul Gheorghe Bogsekdorfer a murit între timp în decursul impunerei și că astfel fiind impunerea făcută cu hotărârea atacată nu corespunde stărei adevărate;

Văzând că astfel fiind, hotărârea atacată făcută pe baza greșită, nu poate să stea în picioare;

Pentru aceste motive, Curtea, în numele legii Admite recursul.

Casează hotărârea de sub 83—19 a Comisiunii de reclamare din Sighișoara adusă în contra lui Gheorghe Bogsekdorfer și invită aceiași Comisiune ca ținând seamă și de dispozițiunile art. 89 din Regulamentul No. 12700—1916, să dezbată și să hotărască din nou.

Data în Camera de Consiliu azi 25 Septembrie 1922.

Comentariul Codului civil Austriac

(Urmare)

Deci, dacă noua căsătorie se poate încheia cu rea credință în împrejurări, în care, după dreptul penal, încheierea ei ar constitui bigamie, nu putem da altă soluțiune decât aceea că legea consideră sentința prin care se declară moartea presumată, ca *sentință cu efect constitutiv, având anume efectul că se desface căsătoria. Dacă nu admitem această interpretare, trebuie să conchidem că legea admite bigamia în mod expres.* De sigur că această concluziune nu poate fi admisă.

Sau, dacă nu voim să ajungem la această concluzie, trebuie să admitem o interpretare absurdă și anume că cei trei ani, după a căror expirare încheierea cu rea credință a căsătoriei se admite, înseamnă un fel de prescripțiune: căsătoria se prescrie prin trei ani dela înscrierea sentinței la oficiul stărei civile. În acest caz am spune că prin declararea morții și înscrierea sentinței căsătoria, nu încetează dar dacă au trecut trei ani dela înscriere, ea încetează prin prescripțiune (!!).

Nu scăpăm din această dilemă nici prin interpretarea că acei trei ani ar însemna nu prescripțiune, ci un termen anumit pentru valorificarea unui drept. Aceasta este o absurditate și mai mare: Ce drept să fie valorificat în acest termen? Dreptul la viață a celui dispărut *quoad matrimonium*? Dreptul său de a trăi în căsătorie cu fostul soț? Sau — ca să spunem un lucru și mai absurd — se consideră acești trei ani ca un fel de *usucapio libertatis* de către fostul soț al dispărutului?!

Deci nu ne rămâne altă soluțiune decât aceea că chiar prin sentința definitivă prin care se declară moartea, încetează căsătoria. Iar dispozițiunea că soțul celui dispărut nu poate încheia noua căsătorie dacă cel presupus mort cere revizuire, se înțelege numai ca o măsură de precauțiune ca nu cumva să se încheie o căsătorie care poate fi contestată.

Dacă însă admitem această concluzie, rezultă că noua căsătorie nu va fi nulă (ci numai atacabilă de fostul soț și de soții actuali) nici chiar când s'a încheiat cu rea credință. Ceea ce nu este bigamie, dacă au trecut trei ani dela înscrierea sentinței, nu

poate fi bigamie nici când au trecut numai trei luni.

Deci, dacă cel presupus mort mai trăiește:

a) se poate ataca noua căsătorie încheiată cu bună credință a ambilor soți. Acțiunea în „nulitate” (art. 8) o are fostul soț și ambii soți actuali;

b) se poate ataca noua căsătorie de fostul soț și de soțul nevinovat, dacă numai unul dintre soții actuali știa că cel presupus mort mai trăiește. Procurorul sau persoanele interesate nu pot intenta acțiune în nulitate;

c) se poate ataca noua căsătorie numai de fostul soț, dacă ambii soți actuali știau că cel presupus mai trăiește. Alte persoane sau procurorul nici în acest caz nu pot intenta acțiune în nulitate;

d) nu se poate ataca noua căsătorie, dacă au trecut trei ani dela înscrierea sentinței.

În cazurile a, b, și c, căsătoria rămâne valabilă, dacă acțiunea în nulitate nu se întentează în termen de 6 luni dela constatarea oficială a existenței soțului presupus mort.

Admitem că și aceste concluziuni sunt în contradicție cu noțiunile elementare despre căsătorie. Ar fi de dorit ca jurisprudența să nu le admite ci să stabilească bigamia în toate cazurile când noua căsătorie s'a încheiat cu rea credință. Dar față de textul legii nu putem adopta altă interpretare decât cea dată mai sus.

Pe baza principiilor generale, s'ar putea spune că această interpretare nu este aplicabilă atunci, când soții știau înainte de darea sentinței definitive asupra morții prezumate, că cel dispărut mai trăiește. În acest caz cererea de a declara moartea presumată, poate fi considerată ca act pregătit pentru încheierea căsătoriei de a doua, adică pentru comiterea unei bigamii. Când însă art. 9 din lege dă drept soțului celui dispărut să se recăsătorească chiar și după ce dispărutul s'a reîntors și a cerut revizuirea procesului prin care s'a declarat moartea sa presumată, când, prin urmare, legea permite în mod expres încheierea căsătoriei noi cu rea credință, și aceasta astfel că noua căsătorie nici nu poate fi atacată: lipsește orice bază pen-

tru a decide că o căsătorie încheiată cu rea credință după declararea morții și înainte de reîntoarcerea celui dispărut este bigamie.

Dacă cel dispărut se reîntoarce și voiește să continue căsătoria cu soția sa liberă, va putea face aceasta fără nici o formalitate? Sau trebuie să ceară revizuirea procesului? După sentința dată asupra revizuirii trebuie să încheie din nou căsătoria cu soția sa? Conform celor spuse, trebuie să credem că încheierea căsătoriei noi este necesară.

VI.

Intinderea aplicării ambelor legi

Se pune chestiunea, dacă pe baza sentinței întemate pe codul de procedură civilă se vor aplica normele de drept material din Ardeal, sau acele cuprinse în legea Mârzescu? (Art. 12 L. M. prevede numai atâta că dispozițiunile art. 7 se aplică și la sentințele date sub regimul legii vechi.)

Anume, dacă cineva a fost declarat mort pe baza codului de pr. civ. dar dispăruse în războiul mondial, după declararea morții succesiunea se va deschide după legea Mârzescu numai peste un an, sau ea este considerată ca deschisă în ziua stabilită de sentință?

Sau: dacă soția celui dispărut a încheiat o nouă căsătorie, cel dispărut, după ce se reîntoarce, poate el ataca această căsătorie pe baza legii Mârzescu, sau nu poate, conform legii din Ardeal?

Noi suntem de părere că consecințele de drept material se vor ivi conform aceluși drept, supt regimul căruia s'a declarat moartea prezumată. Deci acei care au fost declarați morți în baza codului de proc. civ. vor fi judecați în baza legilor din Ardeal, iar acelora al căror deces a fost declarat pe baza legii Mârzescu, se va aplica această lege.

Pentru această soluțiune se pot aduce motive puternice (dar și soluțiunea contrarie poate fi motivată foarte bine). Noi invocăm numai motivul, că normele de drept material, în vigoare în Ardeal, care determină consecințele declarării morții prezumate pe baza codului de pr. civ. nu pot fi considerate ca abrogate de legea Mârzescu, pentru că această lege reglementează numai declararea morții celor dispăruți în 1914—1921. Pe de altă parte, este cu neputință, ca sentințele date pe baza aceluiaș cod de proc. civ. să aibă diferite efecte.

VII.

Rezumat

1. Legea Mârzescu a scos din vigoare normele cuprinse în titlul XIV al codului de procedură civilă, întru cât este vorba de declararea morții prezumate a celor dispăruți în intervalul dela 13/26 Iulie 1914 și până la 1 Aprilie 1921.

2. Prin urmare, declararea morții prezumate a acestor persoane nu se poate cere în viitor, decât numai în baza legii Mârzescu.

3. Sentințele date pe baza codului de procedură civilă asupra dispariției și morții prezumate a acestor persoane, atrag după sine aplicarea normelor anterioare, în vigoare în Ardeal, care determină efectul acestor sentințe. Deci, — pentru a scoate în relief numai consecințele mai importante — succesiunea este considerată ca deschisă chiar în ziua fixată în sentință, ca zi a morții prezumate; căsătoria încheiată de celalalt soț stă sub regimul legii matrimoniale (XXXI : 1894); cel declarat mort, dacă se reîntoarce, nu poate ataca noua căsătorie a soțului său. (art. 12 L. M. nu se referă la art. 8.)

4. Sentințele date pe baza legii Mârzescu atrag după sine consecințele prevăzute de această lege: succesiunea se deschide numai peste un an etc.

5. Cu aceste restricțiuni, Titlul XIV din codul de proc. civ. precum și toate dispozițiunile legilor în vigoare în Ardeal se vor aplica și mai departe.

Art. 25.

Dacă este indoială care dintre două sau mai multe persoane ar fi murit mai întâiu, acela care pretinde moartea mai timpurie a uneia sau alteia, trebuie să și dovedească afirmațiunea; dacă nu este în stare să o facă, atunci se presumă că toate (acele persoane) au murit în acelaș timp și că nu poate fi vorba de transmisiunea drepturilor dela una la alta.

Adnotări. Este vorba numai de o regulă de probațiune, de care nici n'ar fi nevoie, căci conform normelor generale, acela trebuie să-și dovedească afirmațiunea, al cărui interes cere ca instanța să accepte verăcitatea acelei afirmațiuni (Cod. pr. civ. 269). Faptul că dispozițiunea de mai sus este cuprinsă în cod, se explică prin antecedentele chestiunii dreptul roman stabilind anumite prezumțiuni. Codul vrea să exprime, că nu admite aceste prezumțiuni.

IV.

Persoanele morale

Drepturile membrilor unei societăți licite între ei sunt determinate prin contract sau de către scopul societății și prin dispozițiile speciale referitoare la aceste societăți. În raport cu terții, societățile licite au, în genere, aceleași drepturi ca și persoanele fizice. Societățile ilicite, ca atare, nu au drepturi nici față de membri și nici față de alții și nu sunt capabile să dobândească drepturi. Iar societăți ilicite sunt acelea care sunt interzise de legile politice sau care se opun în mod evident siguranței, ordinii publice și bunelor moravuri.

Art. 27.

Legile politice determină, întru cât comunitățile stau sub deosebita îngrijire a administrației publice, în ceea ce privește drepturile lor.

Adnotări. 1. Trebuie să spunem câteva cuvinte despre teoriile referitoare la persoanele juridice. Cine este subiect de drepturi?

I. Teoria ficțiunii (Savigny, Windscheid): persoana juridică este o persoană închipuită, căreia dreptul obiectiv îi dă personalitate.

II. Teoria organică (Gierke): p. j. este o persoană adevărată, colectivă, având și voință proprie.

III. Teoria participării (Ihering): mai multe persoane fizice participă la drepturi și obligațiuni; aceste persoane sunt subiecte de drept. La corporațiuni: toți membrii; la fundațiuni: beneficiarii.

IV. Teoria administrației (Hölder): Subiectele de drept sunt administratorii persoanelor juridice (la fundațiuni există numai drepturi publice, exercitate de administratori).

V. Teoria finalității (Brinz): Nu sunt subiecte de drept; există numai o avere destinată pentru un scop determinat. Drepturile subiective sunt lipsite de subiect. Această teorie poate fi considerată ca dominantă. Ea a fost revizuită și perfecționată de *Gustav Schwartz*, profesor din Budapesta. Teoria lui Schwartz este o generalizare a ideii averilor destinate pentru scopuri determinate. Această teorie este foarte bine chibzuită, dar adoptarea ei ar cere revizuirea întregii dogmatice a dreptului civil. N'am putea să mai vorbim de drepturi subiective, de subiecte de drept ci numai de scopuri recunoscute de dreptul obiectiv.

VI. Teoria personificării scopului (Ennecerus): combinarea teoriei lui Schwartz cu teoria ficțiunii.

2. Juristul n'are nevoie de aceste teorii filozofice. Îl interesează numai chestiunea: când poate fi considerată o comunitate de

oameni (corporațiune), sau o avere destinată pentru un scop (fundațiune), ca având drepturi și obligațiuni separate de drepturile și obligațiunile acelor oameni, din care se compune sau a căror interese sunt servite de ea. Aceasta însă este o chestiune a dreptului pozitiv, care stabilește criteriile cerute pentru ca să fie recunoscute. Expresiunea „persoană juridică (morală, civilă)” este numai o prescurtare ca d. e. cuvântul „umbră”. Știm foarte bine ca umbra nu este un fenomen pozitiv, ci numai un efect al faptului că razele de lumină nu trec prin corpuri opace. Totuș vorbim de umbră. Înălăturarea expresiunii „persoană juridică” din dicționarul nostru juridic numai pentru motivul că astfel de persoane nu există, ar fi cu totul greșit. În loc de „mă odihnesc la umbra arborelui” nimeni nu va spune: „mă odihnesc într'un loc unde razele soarelui nu pot ajunge în urma faptului că nu pot trece prin arbore”. Deși știm foarte bine că persoane juridice nu există ca ființe reale, deși știm că drepturile și obligațiunile lor în realitate sunt drepturi și obligațiunile unor oameni cunoscuți și necunoscuți, prezenți sau viitori: totuș menținem expresiunea „persoană juridică”, pentru că este comodă și potrivită scopurilor practice.

3. Conform acestora, chestiunea dacă într'un caz concret există sau nu o persoană juridică, se rezolvă totdeauna în baza dreptului pozitiv. În dreptul nostru deosebim două feluri de persoane juridice: *corporațiunile* și *fundațiunile*. Cele dintâu pot fi corporațiuni publice (statul, județele, comunele) sau *particulare*. Acestea din urmă pot fi *egoiste* sau *altruiste*. Distincțiunea aceasta este decizivă în dreptul nostru.

Corporațiunile *altruiste*, adică acelea care n'au scopuri patrimoniale, stau sub regimul legii Mărzescu din 5 Februarie 1924 No. 452. Deasemenea toate fundațiunile.

Corporațiunile *egoiste*, adică cu scop patrimonial, stau în parte sub regimul legii comerciale și în parte sub regimul legii pentru sindicatele profesionale. În parte ele sunt supuse dreptului comun.

4. Conf. art. 29 din Constituție *României* au dreptul de a se asocia, dar dreptul de liberă asociațiune nu implică în sine dreptul de a crea persoane juridice.

Este evident că libertatea asocierii există numai atunci, când asociațiunile create de cetățeni, au capacitate de drept. Asocieria își are baza în ideea că prin forțele unite

cețării pot să-și urmească scopurile cu mai mare energie; cu ajutorul unei averi destinate numai acelui scop pot să producă rezultate care nu s'ar putea ajunge prin forța materială a fiecărui cetățean în parte. Fără această posibilitate, dreptul de a se asocia n'are nici o valoare; libertatea declarată de Constituție nu înseamnă aproape nimic. Asociațiunile care nu pot să aibă organizație și reprezentanți recunoscuți de lege, nu pot avea statute obligatorii, nu pot impune cotizații membrilor lor și nu pot să le încaseze, nu pot avea imobile, ba nici un fel de avere: nu merită acest nume.

Cum însă legea Mârzescu, făcută pe baza art. 29 din Constituție, nu admite întemeierea asociațiunilor fără scop lucrativ (ca persoane juridice) decât numai cu autorizația statului, — după cum și fundațiunile sunt supuse acestei regule, — cum societățile comerciale nu pot fi fondate fără autorizația guvernului (la societățile anonime se cere autorizația de funcționare dată de guvern, iar la cooperative vizarea statutelor de către Casa Centrală a Cooperăției care depinde de guvern), cum legea Mârzescu art. 106 cuprinde dispozițiunea că și libertatea întemeierii sindicatelor profesionale încetează (art. 3 este extins și la acestea): *libertatea asocierii este problematică*. (Și credem că cel puțin pentru timpul de tranziție, legislațiunea a făcut bine, mărginind dreptul de asociere, căci față de numeroasele tendințe subversive, guvernarea cu libertate ar fi deocamdată primejdioasă).

Este adevărat că unele asociațiuni pot fi întemeiate fără autorizația guvernului: societățile în nume colectiv, comanditele, precum și unele asociațiuni civile (necomerciale) cu scop lucrativ. Dar acestea sunt de importanță minimală din punctul de vedere al asocierii. Asociațiunile propriu zise sunt acelea care întrunesc un mare număr de oameni; îmbrățișează interesele ideale sau patrimoniale ale unui grup de oameni de aceeași mentalitate, profesiune, religie, cultură etc. faptul că doi sau trei negustori pot să facă comerț în nume colectiv, sau pot fi comandați de un capitalist, n'are nimic de a face cu libertatea asocierii.

În astfel de împrejurări, declarația pur teoretică a Constituției că „Românii au dreptul de a se asocia”, n'are tăria unei norme de drept. Art. 29 cuprinde numai o formulă eufemistică, o formulă ingenioasă care are aparența ca și când ar exista libertatea asocierii. Juristul însă trebuie să se ia

după cuprinsul material al unei dispozițiuni.

5. Dispozițiunile legii Mârzescu, care supune autorizației statului creierea persoanelor juridice, nu se referă la *societățile necomerciale cu scop lucrativ* exceptându-se totuși syndicatele profesionale, pentru care această libertate nu există. Cum însă societățile necomerciale cu scop lucrativ (asociațiuni agrare, asociațiuni pentru regimul apelor, pentru pescuit, pentru împădurire etc.) au caracter local, numărul lor este foarte redus și stau sub regimul unor legi speciale): le putem considera ca o cantitate neglijabilă și prin urmare putem constata norma de drept: *întemeierea de asociațiuni propriu zise, care să aibă personalitate juridică, nu este permisă fără autorizația statului*. (exc. soc. în nume colectiv și comandita).

Asociațiuni fără personalitate juridică pot fi întemeiate liber, dar pe baza actului constitutiv (contract) rezultă numai obligațiuni și drepturi pentru membri între ei. Față de membri și terții, asociațiunea n'are nici un drept și nici o obligațiune. (Cu aceste asociațiuni ne vom ocupa la art. 1175 et sequentes). Când însă asociațiunea s'a întemeiat pentru un scop ilicit, nici membrii n'au drepturi și nici obligațiuni.

6. Conform acestora, judecătorul nu poate recunoaște personalitatea unei corporațiuni, decât numai în cazul când autorizația Statului este dovedită sau când corporațiunea s'a întemeiat pe baza unei legi speciale.

După acestea publicăm legile referitoare la această materie.

I.

Legea pentru persoanele juridice

CAPITOLUL I

Dispozițiuni generale

A) Personalitatea juridică

Art. 1. — Persoanele juridice de drept public se crează numai prin lege.

Asociațiunile și fundațiunile, fără scop lucrativ sau patrimonial, create și organizate de particulari, nu pot dobândi personalitatea juridică decât în condițiunile legii de față.

Ele sunt considerate persoane juridice de drept privat.

Societățile și asociațiunile prevăzute de

codurile de comerț și alte legi vor avea același caracter și rămân supuse dispozițiilor acelor legi.

Art. 2. — Persoanele juridice de drept privat existente la data promulgării legii de față vor continua să funcționeze potrivit dispozițiilor legilor, hotărîrilor sau actelor cari le-au constituit și cari nu vor fi contrarii dispozițiilor de ordine publică ale acestei legi.

Ele sunt obligate însă, ca în termen de 6 luni dela promulgarea acestei legi să comunice grefei tribunalului, în circumscripția căreia funcționează administrațiunea lor principală, titlurile pe temeiul cărora au dobândit personalitatea juridică, statutele sau actele constitutive, precum și informațiunile ce se vor cere prin regulamentul de aplicațiune al acestei legi.

Grefa tribunalului este obligată a înscrie organizațiunea sau așezământul în registrul persoanelor juridice.

Contravenienții la această dispozițiune cad sub prevederile art. 94 din aceasta lege.

Art. 3. — Asociațiunile și așezămintele fără scop lucrativ sau patrimonial nu pot dobândi personalitatea juridică decât pe temeiul unei deciziuni motivate a tribunalului civil în circumscripția căruia s'au constituit.

Această deciziune nu se poate da decât la cererea celor interesați:

a) După ce s'a cerut avizul ministerului în competența căruia cade scopul asociațiunii sau așezământului;

b) După ce s'a ascultat concluziunile ministerului public și s'a constatat că statutele sau actele constitutive, compunerea organelor de direcțiune și administrațiune și celelalte condițiuni, nu contravin la dispozițiunile legii de față.

Părțile interesate, ministerul competent și reprezentantul ministerului public au dreptul de apel potrivit art. 90.

Art. 4. — Persoana juridică va avea ființă numai dela data înscrierii deciziunii de recunoaștere rămasă definitivă, în registrul special care va fi ținut în acest scop la grefa fiecărui tribunal civil.

Art. 5. — Personalitatea juridică nu se poate recunoaște unei colectivități de asociațiuni sau așezămintele necunoscute ca persoane juridice. Personalitatea juridică este individuală și efectul ei nu se poate întinde în afară de asociația sau așezământul pentru care a fost acordată.

Un așezământ creat de o persoană ju-

ridică nu poate avea o personalitate distinctă de aceea a persoanei juridice care a creat-o, decât dacă i-se recunoaște formal aceasta, în condițiunile statornicite prin legea de față:

Art. 6. — Nu se poate recunoaște personalitatea juridică a asociațiunilor și așezămintelor cari au un obiect ilicit, contrar ordinii publice sau bunelor moravuri, sau cari sunt formate în vederea realizării unui asemenea scop.

Art. 7. — Persoanele juridice de drept privat, fără scop lucrativ sau patrimonial, cari își au sediul în streinătate, pot să beneficieze de personalitatea lor juridică și să funcționeze pe teritoriul Statului român în conformitate cu legile române, dacă sunt recunoscute după legile țării lor și dacă în prealabil au obținut autorizarea guvernului român.

Autorizările acordate acestor persoane juridice se vor înscrie la cererea lor, sub sancțiunea unei amenzi de 5000—20.000 lei și în caz de recidivă sub sancțiunea retragerii autorizației, în registrul tribunalului civil al circumscripției în care se va stabili sediul administrațiunii, sucursala, sau domiciliu ales.

Când nu există sucursală, alegerea domiciliului este obligatorie. Ea se face prin act autentic care se publică în „Monitorul Oficial” și se afișază la primăria și tribunalul domiciliului ales.

Art. 8. — Fără distincțiune între persoanele juridice de drept privat existente și acele ce se vor forma în viitor, dela data promulgării legii de față, nici o modificare de statute sau transformare a caracterului asociațiunii sau așezământului, nici o modificare a organelor de control și administrațiune, nici o încetare sau disolvare, operațiune de lichidare și de atribuire de bunuri, nu se va putea face decât conform acestei legi.

Aceste persoane sunt obligate a se supune tuturor dispozițiilor declarate de ordine publică în legea de față.

Modificările statutelor sau actelor constitutive sunt supuse verificării și aprobării puterii judecătorești în condițiunile art. 3.

B) Folosința drepturilor civile

Art. 9. — Persoanele juridice de drept privat, căzând sub prevederile de față, nu se pot folosi decât de drepturile ce le sunt necesare pentru realizarea scopului și destinațiunii lor.

Ele nu pot contracta obligațiuni decât tot în vederea realizării acestui scop și acestei destinațiuni.

Art. 10. — Persoanele juridice nu pot primi liberalități decât dacă vor fi autorizate prin decret regal, pe baza unui jurnal al consiliului de miniștri.

C) Exercițiul drepturilor civile

Art. 11. — Persoanele juridice nu-și pot exercita drepturile decât dacă sunt înzestrate cu organele de direcțiune și administrațiune prevăzute în statute, actul constitutiv sau în legea de față.

Art. 12. — Voința persoanelor juridice se manifestă prin organele lor.

Actele juridice încheiate de aceste organe, în conformitate cu statutele și în limita puterilor ce le sunt atribuite, sunt considerate ca încheiate de însăși persoana juridică pe care o obligă.

Actele prin cari organele persoanei juridice ar urmări un vădit scop străin aceleia pentru asociațiunea sau fundațiunea a fost constituită sau recunoscută nu vor avea efect față de persoana juridică.

Persoana juridică răspunde de toate faptele contractuale, delictuale și quasi-delictuale, săvârșite de organele ei în timpul exercitării funcțiunii lor.

Membrii cari formează organele de direcțiune și administrațiune sunt personal și solidar răspunzători pentru daunele provenite din culpa lor, atât față de terții, cât și față de persoana juridică însăși.

D) Sediul

Art. 13. — Domiciliul persoanei juridice este la sediul principal al administrațiunii sale.

Schimbarea de domiciliu trebuie să fie declarată prin act autentic la ambele grefe ale tribunalelor noului și vechiului domiciliu.

Sub sancțiunea prevăzută la art. 94 din prezenta lege, grefa tribunalului vechiului domiciliu va face mențiunea de strămutare, iar grefa tribunalului noului domiciliu va înscrie persoana juridică în registrul prevăzut la art. 4.

Art. 14. — Domiciliul persoanei juridice autorizată, potrivit art. 7, pentru toate actele judiciare și extrajudiciare ce o privesc, va fi la sediul sucursalei sau, în lipsă la domiciliul ales.

E) Supraveghere

Art. 15. — Statul are un drept de supraveghere și control asupra tuturilor persoanelor juridice de drept privat. El va urmări pe de o parte, ca ele să se administreze și să-și îndeplinească menirea în conformitate cu statutele și cu actele constitutive, iar pe de altă

parte, ca să nu lucreze împotriva bunelor moravuri, ordinei publice și siguranței Statului.

Această acțiune de supraveghere și control se va exercita prin inspectorii și delegații ministerului, sub autoritatea și controlul căruia cade fundațiunea sau asociațiunea, precum și prin comisiunea superioară a persoanelor juridice.

Art. 16. — Numirea delegatului ministerului pe lângă organele de direcțiune și de administrațiune, nu poate avea loc decât numai pe lângă fundațiunile și asociațiunile subvenționate sau legate de Stat prin convențiuni.

Acelaș drept, la numirea de delegați județeni sau comunali, îl au autoritățile județene sau comunale pentru fundațiunile și asociațiunile cari se vor găsi față de ele în situațiunea de mai sus.

Celelalte persoane juridice nesubvenționate sunt supuse controlului general prin inspectorii ministerelor competente.

Art. 17. — Fiecare autoritate interesată nu va putea numi mai mult de un delegat de fundațiune sau asociațiune. Autoritățile județene sau comunale pot însărcina cu această funcțiune pe delegatul ministerului sau invers, ministerul pe unul din delegații județeni sau comunali. O persoană poate îndeplini această funcțiune pe lângă mai multe fundațiuni sau asociațiuni.

Art. 18. — Delegații ministerului și în lipsa acestora, delegații județeni sau comunali, au dreptul de a suspenda executarea deciziunilor organelor de direcțiune sau administrațiune, ce s'ar găsi contrarii actelor de fundațiune, regulamentelor interioare, convențiunilor cu ministerul județul sau comuna, legilor, bunelor moravuri, ordinei publice și siguranței Statului.

Despre acest lucru se va încheia un proces-verbal care se va comunica de urgență organelor persoanei juridice.

Delegații vor participa cu vot consultativ la ședințele organelor de direcție și administrațiune. Directorii sau administratorii sunt obligați să-i convoace.

În lipsa delegaților dela ședințe, organele de direcțiune și administrațiune sunt obligate să comunice delegaților deciziunile luate.

Sub sancțiunea retragerii mandatului de direcțiune și administrațiune și a disolvării fundațiunii sau asociațiunii, independent de celelalte sancțiuni civile și penale de drept comun, persoanele cari formează organele de direcțiune și administrațiune sunt personal și solidar răspunzătoare de executarea deciziu-

nilor contrarii actelor de fundație, regulamentelor interioare, convențiilor, legilor, bunelor moravuri, ordinii publice și siguranței Statului față de cari s'a exercitat sau nu dreptul de suspendare.

Delegații vor putea aduce la cunoștința publică, prin „Monitorul Oficial” și prin publicațiunile mai răspândite din localitate numărul, data și obiectul deciziunilor suspendate.

Art. 19. — Organele de direcțiune și administrațiune sunt obligate a repune în discuțiune chestiunile cari fac obiectul deciziunii suspendate în baza art. 18 pentru a primi soluțiunea conformă actelor de fundațiune, regulamentelor, convențiilor, Constituției și legilor țării.

În caz de refuz de discuțiune din partea organelor de direcțiune și administrațiune, sau în caz de menținere a deciziunii suspendate, delegații guvernului vor aduce imediat cazul la cunoștința comisiunii persoanelor juridice depe lângă ministerul justiției, care va da o deciziune executorie.

În cel mult 3 zile libere dela comunicarea procesului verbal de suspendare, organele de direcțiune și administrațiune au drept de apel la comisiunea superioară a persoanelor juridice, care decide în ultima instanță asupra dispozițiilor ce urmează a se executa în termen de cel mult 15 zile dela primirea cererii.

Art. 20. — Delegații își exercită dreptul lor de supraveghere și de control asupra tuturor organelor de direcțiune, administrațiune și control, a fundațiunii sau asociațiunii, sub orice denumire s'ar găsi, comitete sau consilii de direcțiune și administrațiune, eforii sau epitropii, adunări generală, colegii, etc.

Art. 21. — În toate fundațiunile și asociațiunile cari nu cad sub prevederea art. 16, alin 1 și următorii, acțiunea de supraveghere și control se va exercita de inspectorii ministerului, la însărcinarea ministerului sau la cererea organelor de direcțiune și administrațiune a fundațiunilor sau asociațiunilor.

Când scopul persoanei juridice cade în competența a două sau mai multe ministere, fiecare din ele au exercițiul acțiunii de control și supraveghere.

Persoanele juridice ale căror scopuri sunt insuficient caracterizate din punctul de vedere al competenței organelor de control cad sub supravegherea ministerului de interne.

Inspectorii vor avea să cerceteze numai dacă fundațiunile și asociațiunile funcționează potrivit actelor de fundațiune sau actelor lor

constitutive, dacă instituțiile create corespund condițiilor statornicite prin aceste acte și condițiilor generale de ordine publică, din Constituția și legile țării:

Inspectorii nu pot face observațiuni și da indicațiuni direct organelor de direcțiune și administrațiune ale fundațiunilor sau asociațiunilor. Constatările lor se consemnează în rapoarte scrise asupra cărora au a decide ministrul competent, organele administrative sau judecătorești, prevăzute în legea de față.

Controlul Statului nu prejudiciază controlul instituit de statele sau actul constitutiv:

Art. 22. — Dacă organele de direcțiune sau administrațiune nu se conformă legilor țării, actelor de fundațiune sau de constituire, sau dacă se constată că averile ce le sunt încredințate se risipesc, se deturnează, sau se întrebuițează în alte scopuri decât acele prevăzute prin actele de fundațiune sau de constituire, ministerul public sau ministerul sub autoritatea și controlul căruia funcționează fundațiunea sau asociațiunea, va trimite pe administratorii răspunzători înaintea Curții de Apel în circumscripțiunea căreia cade sediul principal al fundațiunii sau asociațiunii.

Administratorii pot fi condamnați la destituire, în afară de celelalte penalități prevăzute în legile ordinare după dreptul comun.

Art 23. — Administratrii asociațiunilor și fundațiunilor cari cu rea credință lucrează la vătămarea persoanelor sau lucrurilor încredințate direcțiunii și administrațiunii lor, se vor pedepsi cu închisoare dela lună la un an.

Art. 24. — Toate organele de direcțiune și administrațiune ale fundațiunilor sunt datorare să înainteze ministerului sub autoritatea și controlul căruia funcționează, în termen de 6 luni dela promulgarea acestei legi, copia autentică de pe actele de fundațiune și un inventar de averea ce posedă, însoțit de bilanțul și contul de gestiune al anului precedent.

F) Incetarea personalității

Art. 25 — Asociațiunile și fundațiunile își pierd personalitatea juridică, de plin drept sau prin justiție, în cazurile determinate prin legea de față.

Persoanele juridice autorizate, potrivit 7, își pierd dreptul de a funcționa în România și pri retragerea autorizațiuni.

Această retragere se face tot prin decret regal, pe termelul unui jurnal al consiliului de miniștri.

Art. 26. — In cazuri urgente când s'ar constata că o persoană juridică își desfășoară activitatea împotriva bunelor moravuri, publice și siguranței Statului, consiliul de miniștri, cu avizul comisiunii superioare a persoanelor juridice, poate interzice funcționarea persoanei juridice, până la intrarea ei în lege, sau chiar hotărî dizolvarea ei. In acest din urma caz lichidarea persoanei juridice nu se poate face decât de puterea judecătorească în condițiunile art: 29, 54 și următorii, 82 și următorul. In afară de cazurile urgente, dizolvarea nu se poate face decât prin justiție.

Comisiunea superioară a persoanelor juridice apreciază urgența la cererea consiliului de miniștri sau la aceea a ministrului de justiție.

G) Destinațiunea bunurilor

Art. 27. — Oricare ar fi cauza încetării personalității juridice sau retragerii autorizațiunii, patrimoniul persoanei juridice va primi destinațiunea indicată în actul de fundațiune, în statute sau în actul constitutiv și la asociațiuni, în caz de tăcere a actelor de constituire sau a statutelor, destinațiunea indicată de hotărîrea adunării generale luată înainte de dizolvare.

Nici într'un caz însă adunarea generală nu poate atribui bunurile rămase decât unei alte persoane juridice de drept privat din țară cu scop identic sau similar, sau persoanei juridice de drept public, reprezentând în Stat interesele servite de persoana juridică desființată.

In lipsa unei indicațiuni statutare, sau a unei hotărîri a adunării generale, sau în fața unei hotărîri a adunării generale, contrarii dispozițiunilor de mai sus, bunurile rămase vor trece în patrimoniul asociațiunii sau fundațiunii de drept privat, ori public cu scop analog sau similar ce se va hotărî de comisiunea persoanelor juridice depe lângă ministerul justiției luându se și avizul ministrului, sub autoritatea și controlul căruia cădea persoana juridică desființată.

Art. 28. — Patrimoniul persoanelor juridice dizolvate pentru vreuna din cauzele arătate la art. 53 (punctul III) alin. a) și b) și de art. 81 (p. II), trece la fondul de asistență socială.

H) Lichidarea și radierea înscrierii

Art. 29. — Lichidarea patrimoniului persoanelor juridice de drept privat se face

conform art. 55 și următorii precum și 82 și următorul din această lege.

Art. 30. — Radierea persoanei juridice din registrul persoanelor juridice se face înscriindu-se integral în registru actul care a constatat, declarat sau hotărît dizolvarea.

CAPITOLUL II.

Despre asociațiuni

A) Condițiuni de constituire

Art. 31. — Asociațiunea este convențiunea prin care mai multe persoane pun în comun, în mod permanent, contribuțiunea lor materială, cunoștințele și activitatea lor, pentru realizarea unui scop care nu urmărește foloase pecuniare sau patrimoniale.

Scopul asociațiuni poate fi pur ideal, să corespundă intereselor generale ale colectivității, sau numai a unei categorii sociale din care asociații fac parte, sau, în fine, să corespundă intereselor personale nepatrimoniale ale asociațiilor.

Art. 32. — Asociațiunea pentru a putea dobândi personalitatea juridică trebuie să fie compusă din cel puțin 20 membri și să prezinte în statute o organizare din care să rezulte în voință corporativă, independentă de voința asociațiilor ca indivizi, constituirea unui patrimoniu social, distinct și autonom de patrimoniul individual al fiecărui asociat.

Patrimoniul social de fondare va trebui să fie în măsură de a realiza cel puțin parțial scopul pentru care se constituie asociațiunea.

Nici contribuțiunile sau dotațiunile inițiale, nici cotizațiunile periodice și nici subvențiunile Statului român, județelor sau comnelor și în genere a persoanelor de drept public, nu sunt supuse autorizării prevăzută de art. 10.

Obligațiunea constituiri inițiale a patrimoniului social nu privește asociațiunile sau syndicatele profesionale.

Art. 33. — Actul constitutiv și statutele se vor face în formă autentică.

Asociațiunea nu va putea care recunoașterea calității de persoană juridică, decât după adoptarea statutelor de către asociați și după desemnarea sau alegerea persoanelor cari vor avea, conform statutelor, răspunderea direțiunii și administrațiunii.

Art. 34. — Statutele vor cuprinde obligator:

1. Denumirea asociațiunii;
2. Obiectul și scopul;
3. Sediul principal și eventual, sucursale sau filialele;

4. Patrimoniul inițial, cuantumul și compunerea lui, precum și cotizațiunile;

5. Organele de direcțiune, administrațiune și de control.

Statutele nu pot deroga la dispozițiunile de ordine publică ale legii de față.

În lipsa unor dispozițiuni statutare suficiente pentru organizarea asociațiunii și reglementarea raporturilor acesteia cu asociația se vor aplica dispozițiunile ce urmează.

B) Organizarea

Art. 35. — Organele principale ale asociațiunii sunt:

a) O adunare generală, și

b) O direcțiune, un comitet de direcțiune sau un consiliu de administrațiune.

Art. 36. — Adunarea generală este organul suprem al asociațiunii, ea se compune din asociați, cari întrunesc condițiunile prevăzute în statute sau în actul constitutiv.

În lipsa prevederi unor asemeni condițiuni, vor face parte din adunarea generală toți asociații fără nici o distincțiune.

Adunarea generală va fi convocată de persoana căreia i se încredințează de organele în drept ale asociațiunii conducerea supremă.

Convocarea va avea loc obligatoriu în cazurile prevăzute în statute, ori când se va hotărî de comitetul de direcțiune sau administrațiune și ori când se va cere, în scris și motivat, direcțiunii de cel puțin o cincime din numărul asociațiilor.

Convocarea va trebui să cuprindă locul și data convocării precum și ordinea de zi.

În afară de cazurile urgențe constatate de comitetul de direcțiune, ea trebuie să fie comunicată cu cel puțin trei zile libere înainte de data convocării.

Art. 37. — Când acei însărcinați cu convocarea, sau înlocuitorii lor, nu mai au calitatea, sunt absenți sau împiedecați de a convoca, precum și în cazul când, deși având calitatea, refuză de a convoca, dacă statutele și actul constitutiv nu prevăd situația, primpreședintele sau președintele tribunalului în circumscripția căreia funcționează asociațiunea, va putea autoriza pe asociații, cari i-au adus la cunoștință cazul, să facă convocarea, să delege pe cel mai în vârstă dintre ei, sau pe reprezentantul ministrului sub autoritatea și controlul căruia se găsește asociațiunea, să prezideze adunarea generală și să constate hotărârile ei printr'un proces-verbal. În lipsa unui asemenea reprezentant,

delegațiunea se poate da unuia din reprezentanți, ministerului public.

Art. 38. — Adunarea generală decide:

a) Asupra prestațiilor și cotizațiilor la cari vor fi supuși asociații;

b) Asupra admiterii și excluderii membrilor asociațiunii potrivit statutelor;

c) Asupra formelor de convocare a adunării generale;

d) Asupra modului de votare;

e) Asupra quorumului și majorității cu cari se vor lua hotărârile;

f) Asupra numirii direcțiunii sau altor organe de administrațiune, și control;

g) De a determina atribuțiunile organelor de sub lit. f;

h) De a controla activitatea și gestiunea organelor de direcțiune, administrațiune și control;

i) De a revoca individual sau colectiv mandatele membrilor organelor de direcțiune, administrațiune și control, când prin culpa și actele lor ar periclita interesele asociațiunii.

Toate actele cari nu sunt atribuite prin statute sau actul constitutiv organelor de direcțiune, administrațiune și control, aparțin de drept adunării generale care le va exercita conform statutelor.

Art. 39. — Toți asociații au de drept vot egal.

În afară de excepțiunile mai jos satornicite, și în lipsă de alte dispozițiuni exprese, nu se va putea lua nici o deciziune decât dacă vor fi răspuns convocării cel puțin jumătate plus unul (majoritatea absolută) din numărul asociațiilor.

La a doua convocare se va putea decide cu majoritatea absolută a celor prezenți, oricare ar fi numărul lor.

Deciziunile pentru disolvarea asociațiunii sau transformarea scopului social, trebuie să întrunească cel puțin $\frac{2}{3}$ din numărul total al asociațiilor prezenți și absenți.

Art. 40. — În mod accesoriu, asociațiunile vor putea face întreprinderi economice, întrucât acestea sunt în legătură cu scopul principal al asociației.

Asemenea întreprinderi însă nu se pot decide de cât de adunarea generală.

Art. 41. Propunerile sau actele făcute în scris, fără deliberare, vor avea puterea de deciziune, dacă vor fi semnate de unanimitatea asociațiilor.

Art. 42. — Asociatul interesat personal prin soție, prin descendenți sau ascendenți direcți, prin frații sau surorile lui, într'o

chestiune supusă deciziunii adunării generale, sau deciziunii unuia din organele de direcțiune sau administrațiune, nu va putea lua parte la vot.

Membrii organelor de direcțiune și administrațiune vor fi cel puțin în majoritate absolută cetățeni români.

Art. 43. — Direcțiunea, comitetul sau consiliul de administrațiune reprezintă asociațiunea în toate actele vieții sale juridice, conformându-se statutelor și deciziunilor adunării generale. După expirarea mandatului, ea greează afacerile asociațiunii până la alegerea sau numirea noilor organe.

Art. 44. — Organele de direcțiune și administrațiune sunt obligate să întocmească anual bugetul asociațiunii, pe care îl supun aprobării adunării generale și eventual, organelor superioare, cărora sunt subordonate prin legi speciale.

Bugetul se va întocmi pe capitole și articole, distinct sumele pentru personal, material și cheltueli diverse.

La aprobarea și ordonanțarea cheltuelilor se va ține seamă de destinațiunea a locațiunilor bugetare:

La persoanele juridice subvenționate de Stat, județ și comune, autoritatea care acordă subvențiunea va putea cere, cu prilejul ordonanțării totale sau parțiale a subvențiunilor justificarea întrebuițării ultimei subvențiuni ordonanțate.

Art. 45. — Aceste organe sunt deasemenea obligate să prezinte adunării generale bilanțul gestiunii la finele fiecărui an social.

Câte un exemplar depe buget și bilanț se va prezenta ministerului sub autoritatea și controlul căruia se găsește asociația.

Art. 46. Când organele de direcțiune, administrațiune și control, nu pot funcționa din cauza vacanței, absenței, boalei sau orice alte cauze de împiedecare a vreunuia din membrii săi, primpreședintele sau președintele tribunalului, dela sediul asociației, din oficiu, sau la cererea celor interesați, până la adunarea generală, care se va convoca, conform art. 36 și 37, pentru a decide va fi în drept să completeze locurile, dând delegațiune provizorie, în condițiunile statutelor, actului constitutiv și legii, asociaților ce personal va crede că ar putea răspunde mai bine acestei chemări.

C) Despre asociați

Art. 47. — Calitatea de asociat este personală și inalienabilă, ea nu pote trece la

succesori.

Art. 48. — Asociatul este de drept autorizat a ieși ori când din asociație, cu condițiunea să comunice hotărîrea sa organelor de direcțiune și administrațiune, cel puțin 6 luni înainte de finele anului social.

Art. 49. — Statutele sau actul vor prevedea cazurile de excludere a asociaților, procedura excluderii, și organele cari o pronunță. Excluderea pronunțată de un organ de direcțiune sau administrațiune dă de drept celui interesat un drept de apel la adunarea generală, care decide în ultima instanță.

Când statutele nu prevăd cazurile, procedura și organele de excludere, pe temeiul legii de față, excluderea nu se poate pronunța decât de adunarea generală cu majoritate de $\frac{2}{3}$.

Art. 50. — Asociații, cari se retrag sau cari sunt excluși, n'au nici un drept asupra avutului social.

Ei rămân obligați a achita cotizațiunile pe tot timpul cât au fost asociați.

Art. 51. — Drepturile personale câștigate ale unui asociat, sociale sau extra-corporative, obligă asociația întrucât titularul lor n'ar fi renunțat la ele în mod expres prin scris.

Art. 52. — În termen de 10 zile de când deciziunea a devenit publică, asociatul absent poate cere desolidalizarea sa de acea deciziune, dacă o socotește contrară statutelor actului constitutiv sau legii.

În acest scop, el va notifica desolidalizarea sa prin agent judecătoresc organelor de direcțiune și administrațiune, precum și ministerului competent.

Deciziunile adunării generale pot fi atacate de ministerul competent, ministerul public sau părțile interesate, înaintea instanțelor judecătorești de disolvare, pentru motive de ordine publică și abatere de la scopul societății.

D) Disolvare

Art. 53. — Asociația își perde personalitatea juridică în următoarele cazuri:

I. Prin deciziunea asociațiunii, atunci când adunarea generală, potrivit art. 39, va fi hotărît disolvarea;

II. Deplin drept: a) Când a expirat termenul pentru care asociațiunea a fost constituită sau când scopul social a fost realizat;

b) Când scopul asociațiunii nu mai poate fi realizat;

(Va urma).

Ștefan Laday.